

حدیث روز

امام هادی علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الدُّنْيَا دَارَ بَلْوَى، وَ الْآخِرَةَ دَارَ غُفْبَى، وَ جَعَلَ بَلْوَى الدُّنْيَا لِنُؤَابِ الْآخِرَةِ سَبَبًا، وَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ مِنْ بَلْوَى الدُّنْيَا عَوْضًا.

خداوند دنیا را سرای آزمایش قرار داده است و آخرت را سرای فرجام؛ آزمایش و بلای دنیا را وسیله پاداش آخرت کرده است و پاداش آخرت را عوض بلا و آزمایش‌های دنیا.

روایت محمود فرهنگ از ضربات مهلکی که بر پیکره تئاتر دینی وارد شد

محمود فرهنگ، هنرمند عرصه تئاتر می‌گوید که در سال‌های اخیر به‌واسطه سیاست‌های نادرست برخی دولت‌ها ضربات مهلکی بر پیکره تئاتر دینی وارد آمده است.

در عصر امروز که زبان هنر یکی از رایج‌ترین و مؤثرترین زبان‌ها برای انتقال پیام به مخاطب محسوب می‌شود، برای انتقال پیام دین هم می‌توان از این زبان بهره‌گیری بهره‌برداری کرد. در کشور ما زبان هنر کاربردها و ظرفیت‌های ویژه‌ای را در دل خود جای داده است و از ابتدای انقلاب اسلامی و پیش از آن نیز، از این زبان برای انتقال پیام دین بهره‌برداری شده است، به‌خصوص پس از انقلاب اسلامی به‌واسطه رایج شدن گفت‌مان دینی و اسلامی و استقبالی که مردم از اقسام هنر دینی داشتند، شاهد بروز و ظهور بیشتر هنر دینی در کشورمان بوده‌ایم.

اما اینکه وضعیت کنونی ما در زمینه هنر دینی چگونه است، در آینده چه تکالیفی در این عرصه خطیر بر دوش‌مان خواهد بود و چگونه می‌توانیم از زبان رسای هنر برای انتقال پیام دین، به‌خصوص در میانه همه‌ها و حملاتی که این روزها علیه دین صورت می‌پذیرد، از این زبان بهره ببریم و با استفاده از ظرفیت‌های آن، پیام دین را به‌نحوی شایسته به مخاطبان منتقل کنیم، مسئله‌ای اساسی و مهم به‌شمار می‌آید که درخور توجه و تأمل است، بر این اساس، لازم است ابتدا وضعیت کنونی خود را در سپهر هنر دینی بشناسیم تا بتوانیم برنامه‌های آتی‌مان را در این مسیر به‌درستی ترسیم کنیم و رو به جلو گام برداریم. برای بررسی وضعیت کنونی هنر دینی و ارائه برنامه‌هایی ناظر به آینده سراغ «محمود فرهنگ»، هنرمند سرشناس عرصه هنرهای نمایشی رقتیم و با او حول وضعیت‌شناسی هنر دینی، به‌ویژه تئاتر دینی و چالش‌هایی که در این عرصه وجود دارد، به گفت‌وگو نشستیم.

تئاتر دینی با همه اقسام هنرهای دینی متفاوت است

محمود فرهنگ در آغاز این گفت‌وگو ضمن اشاره به تمایزات موجود میان تئاتر دینی و سایر هنرهایی که می‌توان وصف دینی را در

چرا مردم خانه‌های تاریخی‌شان را خراب می‌کنند؟

مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث فرهنگی کرمان از تخریب دو خانه تاریخی ارزشمند خبر داد و گفت: بسیاری از مالکان بناهای تاریخی، ثبت ملک خود را مغضل می‌دانند، چون قوانین و ضوابط در حمایت از مرمت و احیای بناها و بافت‌های تاریخی اجرا نمی‌شود و مردم از روی ناگاهی و ترس، خانه‌های تاریخی‌شان را خراب می‌کنند.

امید ابراهیمی - فعال میراث‌فرهنگی و مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث و تمدن کارامینا - در گفت‌وگو با ایسنا با اشاره به تخریب‌های سرپالی و گسترده خانه‌های تاریخی در کرمان، اظهار کرد: چندی پیش تعدادی خانه تاریخی در کنار بازار و کاروانسرای وکیل و اطراف مسجد ملک تخریب شد. در هفته‌های گذشته هم دو خانه دیگر در نزدیکی باغ (پارک) نشاط کرمان تخریب شدند.

او اظهار کرد: در گذشته بخش‌هایی از کرمان، بافت تاریخی اعلام شده است، که محدوده بناها و حريم هم برای آن مشخص کردند، مردم تعدادی از بناهای ارزشمند کرمان، چون در محدوده بافت تاریخی و ثبت نیستند، تخریب می‌شوند. در گذشته خانه‌های تاریخی ارزشمند دیگری وجود دارند که واجد ارزش هستند، نه واجد ارزش شناخته شده‌اند و نه تلاش برای ثبت ملی آن‌ها می‌شود. دو خانه‌ای هم که اخیراً از سوی مالکان آن‌ها تخریب شده‌اند، به دوره تاریخی قاجار و اوایل پهلوی مربوط می‌شدند که تزئینات و معماری واجد ارزشی داشتند. در نزدیکی آن دو خانه تخریب‌شده، خانه‌های تاریخی ارزشمند دیگری وجود دارند که واجد ارزش هستند و اگر به داد آن‌ها نرسیم، به تراثت خانه‌های تاریخی تخریب‌شده دچار می‌شوند.

فکر می‌کنم بخشی از این اتفاق‌ها به دلیل ناگاهی مردم رخ می‌دهد و این کم‌کاری از جانب میراث فرهنگی، صدا و سیما و شهرداری بوده است. متأسفانه باید گفت قوانین و ضوابط در کرمان اجرا نمی‌شوند، به‌ویژه قانون حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی که چندسال از تصویب آن می‌گذرد. ابراهیمی افزود: بسیاری از مالکان خانه‌های تاریخی، ثبت ملک خود را مغضل می‌دانند، مثلاً روند خانه‌ای که حدود دو هفته پیش تخریب شد، به این شکل بود که ابتدا مالک در و پنجره را جدا کرد، بعد تاق آجری که اصالت و هویت

می‌شوند. درحالی‌که با حرف‌های بزرگ مثل بزرگترین‌ها، بیشترین‌ها و ثبت جهانی، بناها و آثار شاخص و ارزشمند دیگری را از دست می‌دهیم و این خطرناک است.

چرا پوستر جشنواره فجر حاشیه‌ساز شد؟

واپس به نسبت سایر اجزاء منطقی نیست، او رنگ‌های به کارگرفته شده در این پوستر نیز اشاره کرد و گفت: رنگ پوستر را می‌توان از منظرهای متفاوت ذائقه انتخاب، محتوایی و فنی بررسی کرد. بر این اساس انتخاب این رنگ‌ها از نظر محتوایی و به لحاظ هم‌نشینی این دو رنگ در کنار یکدیگر به خوبی صورت گرفته است. مسئله‌ای که وجود دارد این است که پوستر بیش از آن‌که فضای تئاتر را به مخاطب یادآوری کند، فضایی عرفانی را تداعی می‌کند.

این طراح گرافیک افزود: این پوستر البته از چیدمان کلی نسبتاً مناسبی برخوردار است.

اطلاعات مورد نیاز به درستی جاگذاری شده و دیتای مورد نیاز را به مخاطب منتقل

این خانه را نشان می‌داد، تخریب کرد و وقتی دید کسی کاری ندارد و سرائش نیامده است، با لودر کل خانه را تخریب کرد. مدیرعامل انجمن دیده‌بان میراث و تمدن کرمان گفت: مالکان این خانه‌ها فکر می‌کنند ارزش این بناها پس از تخریب، به واسطه زمین ارزشمندتر می‌شود، درحالی‌که انواع مالیات و عوارض و عقب‌نشینی ملک را درنظر نمی‌گیرند و به آن چند طبقه‌ای که قرار است در آن زمین بسازند، دل خوش کرده‌اند. این درحالی است که اگر به همان خانه‌های ارزشمند، کاربری گردشگری بدهند، نه تنها از معایفت‌های مالیاتی بهره‌مند می‌شوند، دیگر مشمول عقب‌نشینی ملک هم نخواهند شد. ضمن این‌که به ارزش و اعتبار آن بنا اضافه می‌شود و درآمدزایی و اشتغال هم خواهند داشت. مردم در این‌باره ناهآگاه هستند و از قوانین دست‌و پاگیر می‌ترسند و خانه‌های تاریخی خود را خراب می‌کنند. لازم است بخش‌های مربوطه در این‌باره بیشتر اطلاع‌رسانی کنند. ابراهیمی بیان کرد: در بسیاری از کشورها، به فکر جاذبه‌سازی هستند، ولی ما اینجا آثار تاریخی را تخریب می‌کنیم و سیتی‌سنتر می‌سازیم و با به فکر ساخت هتل در محوطه‌ها و بافت‌های تاریخی هستیم، درحالی‌که می‌توان از بناهای تاریخی موجود با مرمت و احیا و تغییر کاربری استفاده کرد، ضمن این‌که هویت تاریخی شهرها را هم حفظ کرد.

روزنامه صبح ایران /

سال دهم - شماره ۱۳۴۷

۲۷ دی ماه ۱۴۰۲ / با ما همراه شوید

www.serajonline.com @serajname

فرهنگ و هنر

شبهه شناسی ولادت حضرت مهدی (عج)

حجت الاسلام دکتر مجتبی خندان

۵. حکیمه دختر امام جواد (ع). کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۱.
۶. محمد بن اسماعیل بن موسی بن جعفر علیه‌السلام. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۱.
۷. ابونصر طریف خادم. کمال الدین، ص ۳۵۴.
۸. ابوعلی بن مطهر. کمال الدین، ص ۳۵۴.
۹. عقیق خادم و اسماعیل بن علی نوبختی. الغیبه الطوسی، ص ۲۷۱ - ۲۷۲. وبحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۱۶.

۱۰. نسیم صاحب امام عسکری علیه‌السلام. کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۴۱.
۱۱. أصحاب امام عسکری علیه‌السلام. کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۴۱. وبحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵.

۱۲. مردی از فارس. کافی، ج ۱، ص ۳۲۹. ج ۶.
۱۳. ابو عمر. کافی، ج ۱، ص ۳۲۹. ج ۱.
۱۴. ابراهیم بن عبیده نیشابوری و خادمش. کافی، ج ۱، ص ۳۲۱. ج ۶.
۱۵. رشیق صاحب مدارای الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۴۸ - ۲۵۰. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶.
۱۶. کمال بن ابراهیم مدنی. الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۴۶.

۱۷. احمد بن إسحاق قمی. کمال الدین، ص ۳۸۴. بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۳.

شبهه طول عمر ان حضرت
در قسمتی دیگر باید گفت که شبهه افکنی همچنان به قوت خود باقی است مثل شبهه ابن تیمیه در باره طول عمر ان حضرت (عج) که ابن تیمیه می گوید: سن یکی از مسلمانان در این مدت با عادت ثابت در امت محمدی باطل شناخته شده است، پس هیچ کس نمی داند که در دین مبین اسلام متولد شده و صد و بیست سال جدا از آن زندگی کرده است. این سن در صحیح پیامبر (صلی الله علیه و اله و سلم) ثابت شده است که در آخر عمر فرمود: «یا ما تو را در این شب دیدم که در آغاز صد سال، سالها از آن در میان کسانی که بر روی زمین هستند باقی نمی ماند، و اگر در زمین بیش از صد سال نباشد؟»
اصولاً در آن عصر از این حد فراتر نرفته است، زیرا طواف ها چه برمی آید بهتر از این است که در عادت عمومی، در سنین بنی آدم در بیشتر موارد، نه تأخیر بیشتر شود، کوتاه می شود و طولانی نمی شود، زیرا نوح (علیه السلام) هزار سال در قوم خود ماند. جز پنجاه سال و آدم علیه السلام هزار سال عمر کرد چنانکه در حدیث صحیح ترمذی و صحت او ثابت شد، پس عمر در آن زمان طولانی بود، سپس سن ابن امت را بر می گیرد از شصت تا هفتاد و کمترین آنها جایز است چنانکه در حدیث صحیح ثابت شده است (منهاج السنه، جزء ۴، ص ۹۱)، و شبهه دیگری که سعدالدین تفتازانی (متوفی ۷۹۱ ق) می گوید: امامیه از میان شیعیان ادعا می کردند که محمد بن الحسن عسکری از ترس دشمنان از بین مردم ناپدید شده است و در عمر طولانی او غیرممکن نبوده است. نوح و لقمان و خضر علیهم السلام و سایر فرقه ها منکر آن بودند. زیرا ادعایی است، امری که بسیار بعید است، زیرا هیچ سنی در این امت بدون دلیل و اساس و اقامتگاهی از پامبر صلی الله علیه و اله و سلم شناخته نشده است. مفقود شدن امامی از آن انبوهی که فقط نمایش برده می شود بسیار دور است. (الکلام ج ۲ ص ۳۰۷ ناشر: دارالمعارف العثمانی - پاکستان)

توجیهات مذهبیین در رابطه با طول عمر حضرت مهدی

برای توجیه طول عمر مهدی موعود عده ای می گویند از آنجا که خدا قدرتمند و تواناست هیچ کاری از حیطة قدرت او خارج نیست. اما همه کسانی که از توجیه یافته های خود عاجز می شوند قدرت خدا را بهانه می سازند. با گفتن این جمله به راحتی می توانند از پاسخ گویی طفره برون. اما اگر خدایی وجود داشته باشد آیا تا به حال کسی دیده است که جرایمی خارج از قانون حاکم بر طبیعت صورت پذیرد. آیا آن ها می توانند تنها یک مثال بیاورند که خدا از قوانینی که به دست خود وضع کرده است سرپیچی کرده است؟ بعضی از آنها عمرحضرت نوح را مثال می زنند. به قول دکتر مسعود انصاری یک چنین مثلی همانند این است که بگوییم چون در داستان امیر ارسلان نامدار از وجود موجودی به اسم دیو نام برده شده است ؛ بنا براین دیو ها موجوداتی حقیقی هستند. همانطور که در مقاله عناصر زرتشتی در تاریخنامه و سنت خواندید. در روزهای آینده ترجمه بخشی دیگر از در که the origin and sources of Kora را در رابطه با تأثیر پویدت بر تاریخنامه و سنت است در اینجا خواهیم آورد.

ما خواندیم از متوجه خواهید شد که داستان های تاریخنامه که بر پویدت گرفته شده در واقع ریشه بسیار قدیمی تر در افسانه های بابلیان و سومریان و مردم بین النهرین داشته است. بعضی از نویسندگان در انتقاد از تاریخنامه می گویند دینی که ۱۴۰۰ سال پیش برای مردم شمال غربی عربستان آمده به درد دنیای امروز نمی خورد. اما نمی گویم ابعاد فاجعه بسی ناگوارتر از این است ؛ چرا که این یاهو ها تازه در ۱۴۰۰ سال پیش وارد اسلام شد و بر اصل بیش از ۵۰۰۰ سال قدمت دارند. و جای بسی تعجب است که بشر امروزی اندیشه های خرافی و جهل الود مردم بدوی ۵۰۰۰ سال پیش را به عنوان اصلی مسلم بپذیرند.

قسمت سوم

صلاح الدین صفدی متوفای ۷۶۴ ه

الصفدی گفت:حجت مورد انتظار محمد بن الحسن العسکری بن ...حج منتظر دوازدهمین امام دوازدهگانه است، او کسی است که شیعیان ادعا می کنند مهدی منتظر است و اوست. صاحب زیرزمین برایشان است و سخنانشان درباره او بسیار است، چهارصد و هفتاد و هفت سال در انتظار اوست و در نیمه شعبان سال پنجاه و پنج بیرون نیامد. ۱

ابن صباغ مالکی متوفای ۸۵۵ هجری قمری

ابوالقاسم محمد حجه بن الحسن خالص از کسی که شب نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری را دید در نهان به دنیا آمد که و اما کنیه او ابو است. القاسم و اما لقب او حج و مهدی وصی و قائم منتظر و صحابی زمان و مشهورترین آنها مهدی است. ۲

شاهد تولد حضرت مهدی

از شاهدان تولد حضرت مهدی (عج) حکیمه خاتون می باشند که تنها شخص مورد اطمینان در آن لحظه برای وضع حمل حضرت نرجس خاتون و تولد حضرت مهدی (عج) که فرزند امام حسن عسکری هستند می باشد.
فقاری می گوید: مهدی غایب بود و جز حکیمه کسی نمی‌دانست که عسکری به او دستور داد که این خبر را پس از مرگش تا زمان نزاع فاش نکند

سؤال مهدی و غیبت او از طریق حکیمه بیرون آمد و نمی‌دانم چگونه قول معصوم‌های را در اصل قریب می‌پذیرند و خاطرنشان می‌شود که امامشان امر می‌کند که موضوع مهدی و غیبت او را جز از امینان دریغ می‌دارند، هر چند روایت می‌کنند که هر که بمیرد و امام را ننشاند به مرگ کفر و نفاق مرده است.
داستان های آنها در زمان غیبت او متناقض بود. (مبانی عقاید شیعه ۸۴۴-۸۴۵)

قال الصفدی: الحجة المنتظر محمد بن الحسن العسکری بن ...الحجة المنتظر ثانی عشر الأئمة الأثنی عشر هو الذی تزعم الشیعة انه المنتظر القائم المهدی وهو صاحب السرداب عندهم وأقوالهم فیة کثیرة ینتظرون ظهوره آخر الزمان من السرداب بسر من رای ولهم إلی حین تعلیق هذا التاریخ أربع مائة وسبعة وسبعین سنة ینتظرونه ولم یخرج ولد نصف شعبان سنة خمس وخمسين (الوافی بالوفیات، ج ۲، ص ۲۴۹)
ولد أبو القاسم محمد الحجة بن الحسن الخالص من من رای لیلة النصف من شعبان سنة ۲۵۵ للهجرة، وأما نسبه أباً وأماً فهو أبو القاسم محمد الحجة بن الحسن الخالص...وأما أمه فأم ولد یقال لها: نرجس خیر أمه، وقیل: إسمها غیر ذلك، وأما کنیة فابو القاسم، وأما لقبه فالحجة والمهدی والخلف الصالح والقائم المنتظر وصاحب الزمان وأشهرها المهدی(الفصول المهمة فی معرفة الأئمة، ج ۲، ص ۶۸۲)

درمورد جایگاه حکیمه خاتون نیز چنین آمده است

از نظر علمای اهل تشیع :

مجلسی می فرماید: «پس بدان که در گنبد شریف، قبری است منسوب به آن بزرگوار، شریف، عالم، نیکوکار، راضیه، حکیمه بنت ابی جعفر جواد». (بحار الانوار: جزء ۹۹، ص ۷۹. ناشر: مؤسسه الوفاء - بیروت)
آقا محسن الامین گفت: «ابود، صالح، عابد، عابد (مشاوران شیعه، ج ۶ ص ۲۱۷، ناشر: دارالتعارف - بیروت)

از دیگر شاهدانی که می شود نامرد از اطلاع داشتن ولادت حضرت مهدی (عج) پنج نفر هستند که اولین آنان گفتیم حکیمه خاتون (کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۲۴۴ دومین آنها زن قبله (غیبت، شیخ طوسی، ص ۲۴۰ - ۲۴۴) سومین آنها نسیم (کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۳۰) چهارمین آنها، ماریه (کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۳۰) کنیز امام عسکری (علیه السلام) (کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۲۱) هستند که در خانه آن حضرت حضور داشتند.

امام مهدی در کتب شیعه

روی الکلبینی بسند صحیح، مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الْجَعْفَرِی قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي یَحْیَی ع جَلَّالَتْ کَفَّیْنِی مِنْ مَسْأَلَتِکَ فَتَأْتَانِ لَیَّ أَنْ أَسْأَلَکَ فَقَالَ سَلْ قُلْتُ یَا سَیِّدِی هَلْ لَکَ وَلَدٌ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ فَاِنْ خَدْتُ بَکَ خَدْتُ فَأَیْنَ أَسْأَلُ عَنْهُ قَالَ بِالْمَدِیْنَةِ (الکافی، ج ۱؛ ص ۳۲۸، نشر: الاسلامیة - طهران)

سند الروایه آمده است که ؛ محمد بن یحیی عطار، تقه، چشم، حدیث بسیار. (رجال النجاشی: ص ۲۵۲. ترجمه شماره ۹۶۴). احمد بن اسحاق اشعری، قمی تقه (رجال الطوسی: ص ۳۹۷. شماره ترجمه ۵۸۱۷). ابو هاشم جعفری؛ او در میان ائمه مقام عالی و تقه داشت. (رجال النجاشی: ص ۱۶۵ شماره ترجمه۴۱/)

الکلبینی نیز به اندازه کافی و نافع در هدایت، سند صحیح است. علی بن علی بن علی بن بلال گفت؛ او نزد من آمد از ابو محمد پیش و کیلی که بعد از او به من می گوید و سپس به نزد من آمد. گزاره سه روزه پشت سر او به من می گوید.(الکافی: جزء اول، ص ۲۲۸، الارشاد: جزء ۲، ص ۳۲۸)

در سند حدیث آمده است که ؛ علی بن محمد، فاضل تقه (معجم رجال الحدیث: جلد ۱۲، ص ۳۰۹، شماره ۷۹۶۸). جمع راویان: جلد ۱، ص ۵۶۰) و محمد بن علی بن بلال گفته است ؛ «محمد بن علی بن بلال تقه». (رجال الطوسی: ص ۴۰۱، شماره ۵۸۸۶).

چه کسانی امام را در کودکی دیده اند؟ افرادی که در مدت پنج سال آخر حیات امام عسکری علیه‌السلام امام زمان را دیده‌اند: تعداد کسانی که در آن دوران حضرت را دیده بودند وایشان در کودکی به سر می بردند قریب به ۶۰ نفر هستن که فقط تعدادی از آنان را در اینجا ذکر می کنیم:

۱. محمد بن عثمان عمری با چهل نفر. کمال الدین، ص ۴۲۵. بحار الأنوار، مجلسی: ج ۵۲، ص ۲۵. ج ۱۹.
۲. أبو هارون. کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۳۴. وبحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۵. ج ۱۸.
۳. یعقوب بن منقوش. کمال الدین، ص ۴۳۶. وبحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۲۵. ج ۱۷.
۴. عمرو اهوازی. کافی، ج ۱، ص ۳۲۲.